

**RAPORT PRIVIND ACTIVITATEA COMISIILOR MIXTE ROMÂNNO-UCRAINEANĂ
ȘI UCRAINEANO-ROMÂNĂ DE ISTORIE, ARHEOLOGIE, ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR.
PARTEA A II-a: PRIMII PAȘI AI COLABORĂRII ȘI ACTIVITATEA COMISIILOR ÎNTRE 1995 ȘI 1997¹**

În prima parte a prezentului raport mă refeream la:
A. *Premizele creării și constituirea Comisiilor mixte*;
B. *Întâlnirea interacademică de la Iași din 18-19 mai 1994*;
C. *Proiecte de colaborare și programul de lucru*.
În această a doua parte îmi propun în continuare să rezum primii pași ai colaborării și activitatea Comisiilor în 1995-1997.

A. *Primii pași ai colaborării*. Reuniunea de la Iași din 18-19 mai 1994 a contribuit într-o mare măsură la intensificarea relațiilor dintre specialiștii români și ucraineni din domeniul istoriei vechi și al arheologiei.

În luna iunie 1994 avea loc la Piatra Neamț o manifestare științifică internațională consacrată problematicii culturii

Cucuteni-Tripolie, la care au participat din partea ucraineană specialiști cunoscuți ca: E.V. Tsvek, A.G. Kolesnikov (astăzi A.G. Korvin-Piotrovskij), V.A. Kruts, T.G. Movša, G.A. Paškevič.

Următorul pas important pe linia colaborării româno-ucrainene în domeniul istoriei vechi și al arheologiei l-a constituit participarea pentru prima dată, a unui specialist român la cercetările arheologice de la Olbia nord-pontică. În perioada 15 iulie-5 august 1994 V. Cojocar, cercetător științific la Institutul de Arheologie din Iași al Academiei Române, a făcut parte din colectivul de cercetare de la Olbia, alături de specialiști de la Kiev, Odessa, Nicolaev și Moscova, având posibilitatea de a cunoaște problematica acestui șantier arheologic important și metodele de cercetare folosite. Interesante și utile au fost și discuțiile purtate cu colegii ucraineni și ruși, iar relațiile personale stabilite cu specialiști ca S.D. Kryžickij, N.A. Lejpunskaja, V.V. Krapivina, Ju.I. Kozub, T.L. Samojlova, A.V. Bujskich, V.V. Nazarov ș.a. aveau să se dovedească foarte importante în contextul

¹ Prima parte a acestui raport a apărut în *Interacademica I*, 1999, 7-11 (în germană) și în *Arheologia Moldovei XXII* (în franceză). Partea a doua urmează să apară în variantă germană în *Interacademica II-III* și în limba ucraineană în *Arheologija*. Îmi mulțumesc și pe această cale domnului prof. dr. M. Petrescu-Dîmbovița, care a avut bunăvoința să citească în manuscris varianta română a textului.

colaborării ulterioare româno-ucrainene în domeniul istoriei și arheologiei greco-romane. Într-un raport privind deplasarea efectuată, V. Cojocaru sublinia că este în interesul și spre folosul arheologiei și istoriografiei românești ca această colaborare româno-ucraineană să fie amplificată și să aibă un viitor cât mai lung, iar pe colegii ucraineni din colectivul de cercetare de la Olbia îi caracteriza drept specialiști de o înaltă ținută profesională și drept reprezentanți ai unei școli de arheologie de la care, cu puțină bunăvoință, am avea destule de învățat.

Unele dintre direcțiile de colaborare schițate la întâlnirea interacademică de la Iași au putut fi dezvoltate cu ocazia Conferinței internaționale consacrate împlinirii a 200 de ani de la descoperirea arheologică a Olbiei nord-pontice. La întâlnirea respectivă, care a avut loc între 5–9 septembrie 1994 la Olbia-Parutino a participat din partea română cu comunicări o delegație a Institutului de arheologie «Vasile Pârvan» din București, formată din P. Alexandrescu, directorul Institutului amintit, *La destruction d'Istros par les Gètes*; M. Alexandrescu-Vianu, *Trois statuettes syro-phéniciennes à Histria*; Al. Avram, *Inscriptions oraculaires de Callatis* și M. Adameșteanu-Mănușu, *Une groupe céramique d'origine pontique*. De la aceeași instituție se mai anunțaseră cu comunicări M. Mărgineanu-Cârstoiu, *Pieces of Archaic Architecture from Histria* și M. Angelescu, *Les importations de céramique attique dans le pont Euxin*, fără a putea însă efectua deplasarea.

În raportul cu privire la vizita delegației Institutului de Arheologie «Vasile Pârvan», întreprinsă la Odessa și Olbia în perioada 4–11 septembrie 1994, prezentat de către P. Alexandrescu, șeful delegației, către Secția de științe istorice și arheologie a Academiei Române din data de 21. 09. 1994 erau amintite reperate concrete privind colaborarea dintre Institutul de Arheologie de la Kiev cu Institutul de Arheologie «Vasile Pârvan» din București, colaborare care viza în primul rând cele două mari șantiere arheologice de epocă clasică, Histria și Olbia. S-a stabilit ca începând din 1995 să aibă loc un schimb de arheologi între cele două șantiere. De asemenea, au fost discutate posibilitățile de organizare a unui seminar comun, cu colaborare internațională, având ca temă problemele colonizării grecești la Marea Neagră, în continuarea primului seminar, care avusese loc în iunie 1992 la Constanța-Histria-Tulcea, cu colaborarea Institutului Arheologic German, cu tema: «Milet-Didyma-Istros-Olbia-Berezan». Cu ocazia acestei deplasări delegația română a vizitat și Muzeul de Arheologie din Odessa, discutând cu directorul (V.P. Vančugov) și directorul adjunct (S.B. Ochotnikov) al acestuia restabilirea unor legături normale de durată între Institutul de Arheologie «Vasile Pârvan» din București și Muzeul de Arheologie din Odessa. De asemenea, au fost purtate tratative pentru participarea Institutului din București (reprezentat de M. Adameșteanu-Mănușu) la

publicarea unor materiale arheologice descoperite la Berezan.

Printre primii pași ai colaborării româno-ucrainene pe linia Comisiilor mixte ar fi de amintit și deplasarea de documentare efectuată de trei specialiști de la Institutul de Arheologie din Iași (C. Asăvoaiei, C. Chiriac și C.M. Mantu) în perioada 14–24 decembrie 1994 la Institutul de Arheologie din Kiev. Ei au avut posibilitatea să vadă unele colecții de materiale arheologice, să expună colegilor ucraineni rezultatele propriilor cercetări legate de cultura Cucuteni, de epoca romană și romano-bizantină, de perioada medievală și să discute unele proiecte concrete de colaborare cu specialiști de la Kiev: S.A. Beljaeva, E.V. Tsvek, A.G. Kolesnikov (astăzi A.G. Korvin-Piotrovskij), V.A. Kruts, T.G. Movša, S.N. Ryžov, T.M. Tkačuk, ș.a.

B. *Activitatea Comisiilor desfășurată în 1995*. B. 1. *Demersuri privind organizarea ședinței anuale a Comisiilor de la Cernăuți*. Într-o adresă către președintele Comisiei din partea ucraineană semnată de M. Petrescu-Dîmbovița, în contextul colaborării pe 1995 partea română propunea următoarele: 1) Participarea unei delegații române alcătuite din D.Gh. Teodor (Institutul de Arheologie din Iași), I. Lobiuc (Universitatea «Al.I. Cuza» – Iași), P. Alexandrescu (Institutul de Arheologie «Vasile Pârvan» din București), C. Rezachievici (Institutul de Istorie «Nicolaie Iorga» din București) și V. Adăscăliței (Universitatea «Al.I. Cuza» – Iași) la ședința anuală a Comisiilor mixte din Ucraina; 2) Participarea a doi specialiști din Ucraina – S.B. Bujskich și A.V. Bujskich – timp de două săptămâni la săpăturile arheologice de la Histria și vizitarea acestui șantier arheologic de către S.D. Kryžickij și V.V. Krapivina. În virtutea relațiilor de reciprocitate, doi specialiști de la București – Al. Avram și M. Mărgineanu-Cârstoiu – și V. Cojocaru de la Iași erau propuși pentru a participa la cercetările arheologice de la Olbia; 3) Prevederea posibilității de organizare în România a unui seminar internațional cu tema: «Colonizarea greacă în Marea Neagră»; 4) Prezentarea până la 1 martie 1995 părții ucrainene a unei informații privind literatura de specialitate apărută în România în ultimii cinci ani referitoare la temele cuprinse în proiectul de colaborare încheiat pe 19 mai 1994 la Iași. La rândul-i, partea ucraineană comunica printr-o adresă din 24. 12. 1994, semnată de S.D. Kryžickij, că pentru anul 1995 își propunea următoarele: 1) Organizarea în a doua jumătate a lunii aprilie 1995 în orașul Cernăuți a ședinței anuale a Comisiilor mixte cu două puncte pe ordinea de zi: prezentarea programelor de colaborare și partea științifică a reuniunii. Pentru punctul doi era propusă tema «Istoria și cultura populației din arealul carpato-nord-pontic»; 2) Partea română era rugată să pregătească actele oficiale necesare colegilor ucraineni care urmau să participe la săpăturile arheologice ori să viziteze Histria, partea ucraineană anunțând că pregătește

deja actele respective pentru cercetătorii români așteptați la Olbia; 3) Colegii ucraineni anunțau că întocmesc o listă cu publicații apărute în Ucraina în ultimii cinci ani privitoare la tematica cuprinsă în proiectul de colaborare semnat la Iași.

Președintele Comisiei mixte româno-ucrainene confirma printr-un fax expediat pe 17. 01. 1995 omologului său ucrainean lista specialiștilor români care urmau să participe la reuniunea de la Cernăuți, cu o mică schimbare: în locul lui P. Alexandrescu era propus Șt. Olteanu de la Institutul de Arheologie «Vasile Pârvan» din București. Pe 3. 02. 1995 erau expediate la Kiev textele rezumatelor comunicărilor participanților români. Prin faxul din 14. 03. 1995 partea ucraineană comunica că ședința anuală a Comisiilor va avea loc între 17. 04.–20. 04. 1995 la Cernăuți. Pe lângă cei cinci cercetători români amintiți mai sus, colegii ucraineni se arătau dispuși de a invita încă un membru al Comisiei din partea română, fiind rugat să participe M. Petrescu-Dîmbovița. În cazul când acesta n-ar fi putut onora invitația respectivă, era așteptat P. Alexandrescu. Conform scrisorii din 15. 03. 1995 M. Petrescu-Dîmbovița declina invitația primită din motive de sănătate, iar P. Alexandrescu își manifesta acordul și bucuria de a participa la ședința Comisiilor mixte de la Cernăuți. Această nu-l împiedica însă pe ultimul să nu-și respecte cuvântul și să nu mai participe la reuniunea respectivă.

B. 2. *Ședința anuală a Comisiilor mixte de la Cernăuți.* În zilele de 17–20 aprilie 1995 în orașul Cernăuți (Ucraina) a avut loc, în organizarea Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, cu sprijinul administrației regiunii Cernăuți, a Universității de stat «Jurij Fed'kovič» din Cernăuți și a centrului de cercetări bucovinene din această localitate a II-a ședință anuală a Comisiilor mixte ucraineano-române de istorie, arheologie, etnografie și folclor. Cu acest prilej a fost analizată activitatea desfășurată după reuniunea de la Iași din 18-19 mai 1994, au fost predate – conform înțelegerilor anterioare – listele bibliografice pentru unele teme din domeniul arheologiei, s-au făcut propuneri concrete de colaborare pentru 1995, au fost vizitate obiective istorice, culturale și zone folclorice în raioanele Adâncata, Noua Suliță, Herța și Hotin, locuite prioritar de populație românească.

Sesiunea științifică a cuprins un număr de comunicări prezentate de către membrii celor două delegații. Specialiștii români au susținut următoarele comunicări: D.Gh. Teodor, *Realități etnodemografice din secolele V–XI e.n. în regiunile extracarpătice ale României*; Șt. Olteanu, *Valori de cultură și civilizație româno-bizantină în structura societății carpato-dunăreanopontice (secolele II–X e.n.)*; C. Rezachievici, *Petru Movilă un reprezentant de seamă a culturii ortodoxe, a pământurilor ucrainene și românești*; C. Adăscăliței, *O formă de colindă ucraineană întâlnită și în România – «Malanca»*. Membrii delegației ucrainene au prezentat

următoarele comunicări: S.D. Kryžickij, *Direcții principale de cercetare în dezvoltarea problematicii antice în contextul colaborării ucraineano-române*; A.V. Orlov, *Problematica românească în etnologia ucraineană: stadiul actual și perspective*; A.M. Masan, *Izvoarele scrise și narative în istoria relațiilor ucraineano-moldovenești: învățăminte, interpretări, probleme*; S. Skoryj, V.Ju. Murzin, *Grupul de monumente transilvane în contextul general al istoriei scițiilor*; L.P. Michajlina, O.P. Motsja, *Monumente arheologice de pe cursul superior al Prutului în a doua jumătate a mileniului I e.n.*; I. Čechovs'kij, *Paralele slave comune și carpatice a formelor înalte de relief din Bucovina*; S.V. Pivovarov, *Lumea antică târzie și cultura Černjachov*; I.P. Voznij, *Bilanțul cercetărilor în regiunea Cernăuți a feudelor din secolele XII–XIII în contextul culturii vechi slave*.

A.G. Kolesnikov (astăzi A.G. Korvin-Piotrovskij) s-a referit la rezultatele ultimelor sale cercetări legate de cultura Tripolie.

În timpul convorbirilor care au avut loc între cele două delegații a reieșit cu claritate că cercetătorii ucraineni doresc o mai strânsă colaborare cu specialiștii români din domeniile istoriei, arheologiei, etnografiei și folclorului. Direcțiile de colaborare au fost incluse într-un Moderator, semnat de către conducătorii celor două delegații (S.D. Kryžickij și D.Gh. Teodor) pe 20 aprilie 1995, conform căruia participanții la ședința anuală a Comisiilor mixte considerau ca fiind necesar: 1) A extinde colaborarea științifică în sfera arheologiei, tradițiilor etnoculturale și etnicității în zona carpato-danubiană, prevăzând posibilitatea de a organiza expediții comune și publicarea materialelor obținute; 2) A elabora un program de colaborare pentru studierea izvoarelor scrise care conțin materiale referitoare la legăturile dintre pământurile ucrainene și românești din perioada medievală, creând o subcomisie corespunzătoare în cadrul Comisiei mixte ucraineano-române; 3) A efectua expediții etnografice și folclorice în localitățile de locuire compactă a românilor în Ucraina și a ucrainenilor în România. A pregăti în baza acestora un proiect de cercetare comparativă «Cultura populară și etnicitatea»; 4) A înființa un colocviu anual al Comisiilor mixte pentru a expune rezultatele acestor studii științifice privitoare la relațiile dintre aceste popoare, a crea într-o perioadă de două luni un colegiu redacțional compus din specialiști de seamă din Ucraina și România pentru editarea Analelor științifice; 5) A se iniția organizarea unor conferințe și seminare nu numai bilaterale ci și multilaterale în problemele istoriei, arheologiei, etnologiei și folcloristicii, în vederea unui schimb operativ de informație științifică; 6) A considera deplasările specialiștilor ucraineni în România în problematica Comisiei și respectiv a specialiștilor români în Ucraina ca schimburi interacademice; 7) Sesiunea următoare a Comisiei româno-ucrainene să fie organizată în România în 1996

cu tema: «Lumea antică și barbarii»; 8) A specifica că permanentele contacte între savanții celor două țări în cadrul Comisiilor mixte în problemele istoriei, arheologiei, etnologiei și folcloristicii vor contribui nu numai la rezolvarea pozitivă a unor probleme științifice, dar și a procesului de organizare a relațiilor bilaterale, înțelegerii reciproce a popoarelor din Ucraina și România.

Pentru concretizarea colaborării pe 1995 partea română își manifesta disponibilitatea de a primi trei arheologi ucraineni la săpăturile de la Histria și doi la cercetările din așezarea de tip Cucuteni de la Scânteia-Iași. La rândul-i, partea ucraineană invita pe o perioadă de 1,5-2 săptămâni un specialist român pentru a participa la săpăturile arheologice din horodiștea Bel'skoe, monument din perioada timpurie a fierului (era preferat A. László de la Universitatea «A.I. Cuza» – Iași). Alți doi cercetători români erau invitați pentru o perioadă de până într-o lună, în iulie - august 1995, ca să participe la săpăturile de la Vinogradny Sad, monument al culturii Sabatinovka din epoca târzie a bronzului.

B. 3. *Participări la săpături arheologice, reuniuni științifice, deplasări pentru documentare.* Conform înțelegerilor anterioare trei arheologi români primiseră invitații de a lua parte la cercetările arheologice din Ucraina, iar patru colegi ucraineni erau așteptați pe șantiere arheologice din România. Din diferite motive acest schimb de experiență a putut fi concretizat doar prin participarea lui V. Cojocar la săpăturile de la Olbia în perioada 8-21 iulie 1995 și a lui A.G. Kolesnikov (astăzi A.G. Korvin-Piotrovskij) la cercetările din așezarea de tip Cucuteni de la Scânteia-Iași în august-septembrie a aceluiași an. Foarte importantă s-a dovedit a fi deplasarea efectuată în România de S.D. Kryžickij și V.V. Krapivina, doi cunoscuți arheologi ucraineni, în perioada 10-14 august 1995 la invitația Institutului de Arheologie «Vasile Pârvan» din București. Cu această ocazie au fost vizitate șantierele arheologice de la Histria și Argamum, muzeele de arheologie din Constanța și Tulcea și au fost purtate discuții cu specialiști români ca: Al. Suceveanu, P. Alexandrescu, G. Simion ș.a. privind colaborarea româno-ucraineană în domeniul istoriei și arheologiei greco-romane. În contextul acestor convorbiri a fost subliniată încă odată utilitatea realizării unor schimburi de arheologi între colectivele de cercetare de la Histria și Olbia, două dintre cele mai importante șantiere pentru perioada clasică din România și Ucraina, ca și a organizării unor colocvii anuale privind problematica cercetării celor două orașe grecești.

Menționăm, de asemenea, și întocmirea în iulie 1995 a unui protocol de colaborare între Institutul de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea și Institutul de Arheologie al Academiei Naționale de Științe (în continuare: ANȘ) a Ucrainei, prin care colegii de la Tulcea propuneau cercetarea unui număr de obiective pe linia colaborării româno-ucrainene în domeniile arheologiei, istoriei, paleobotanicii, paleodendrologiei și geografiei istorice.

Dintre reuniunile științifice importante din 1995 pe linia colaborării Comisiilor mixte se înscrie colocviul internațional *The Tells – Chronological Axes of Prehistory* organizat în perioada 7-10 septembrie la Bacău-Poduri-Tescani (România) din inițiativa lui D. Monah, cercetător științific la Institutul de Arheologie din Iași, șeful săpăturilor din stațiunea neolitică Dealul Ghindaru de la Poduri, județul Bacău, cu sprijinul mai multor instituții de profil². La această reuniune specialiști din Ucraina – T.G. Movša, A.G. Kolesnikov (astăzi A.G. Korvin-Piotrovskij), E.V. Tsvetk, E. Ovčînikov – au prezentat comunicări legate de cultura Tripolie sau referitoare la investigarea complexă, pluridisciplinară, a datelor arheologice (G.A. Paškevič, *Paleobotanical research of the Eneolithic of the Ukraine*).

Un exemplu concret de colaborare a Comisiilor mixte îl constituie și deplasarea efectuată de V. Cojocar la invitația părții ucrainene, în perioada 10-20 octombrie 1995, cu scopul de a lucra în arhiva și biblioteca Institutului de Arheologie din Kiev. Dintre rezultatele acestei deplasări amintesc: 1) Au fost purtate discuții cu președintele și secretarul științific al Comisiei mixte ucraineano-române în urma cărora s-a convenit necesitatea invitării la ședințele anuale ale Comisiilor mixte a câte 10 specialiști (în loc de cinci ca până atunci), partea ucraineană exprimându-și, totodată, dorința de a solicita părții române numirea lui V. Cojocar ca secretar științific al Comisiei mixte româno-ucrainene în locul conf. dr. I. Lobiuc, care inițial a contribuit la constituirea Comisiilor mixte (fiind și de etnie ucraineană), dar care în continuare n-a mai manifestat interes față de obligațiile ce decurgeau din funcția de secretar științific în care fusese confirmat, odată cu înființarea Comisiei româno-ucrainene, de către Secția de științe istorice și arheologie a Academiei Române. Președintele Comisiei româno-ucrainene avea să se arate înțelegător la doleanțele părții ucrainene și, la propunerea domniei sale, la începutul anului 1996 Secția de științe istorice și arheologie a Academiei Române avea să-l numească pe V. Cojocar secretar științific al Comisiei mixte româno-ucraineană de istorie, arheologie, etnografie și folclor în locul conf.dr. I. Lobiuc; 2) Au fost obținute sau xerocopiate câteva zeci de cărți privind problematica istoriei și arheologiei antice a nordului Mării Negre, care lipseau din bibliotecile din Iași (iar unele și din cele din România); 3) S-a ajuns la o înțelegere verbală cu A.A. Rosochackij de la Filiala-Odessa a Institutului de Arheologie al ANȘ a Ucrainei privind începerea unor săpături arheologice comune la Tyras (regiunea Odessa, Ucraina), începând cu 1996.

Relevantă pentru felul cum era percepută colaborarea de către partea ucraineană, la mai bine de un an de la înființarea Comisiilor mixte, este scrisoarea din 18. 10. 1995 trimisă de S.D. Kryžickij, președintele Comisiei ucraineano-române, omologului său român M. Petrescu-Dîmbovița, scrisoare din care citez un pasaj: «J'estime, – comme et vous, – qu'il faut d'élargir de notre

collaboration et dans les autres directions du travail de notre Commission. Malheureusement nos historiens et folkloristes sont très passifs. Mais j'espère que nous les dégoûterons et que le niveau des contacts ukrainiens-roumains dans ces directions nous pourrions approcher à telle, lesquels nous avons à le domaine d'archéologie. Je pense que dans cet domaine nous avec vous avons obtenu de bons résultats».

B. 4. *Propuneri privind cea de-a III-a ședință anuală a Comisiilor mixte.* Printr-o scrisoare din 19 octombrie 1995 președintele Comisiei mixte ucraineano-române anunța omologului său din partea română lista celor 11 specialiști ucraineni, care urmau să participe la a III-a Ședință anuală a Comisiilor mixte. Pentru largirea colaborării partea ucraineană se arăta dispusă de a invita în 1996 patru cercetători români în plus față de anul precedent pentru a participa la cercetări arheologice pe șantier de epoca bronzului (cultura Sabatinovka) și de perioadă medievală timpurie.

Printr-o adresă către Secția de științe istorice și arheologie a Academiei Române din 16 noiembrie 1995 M. Petrescu-Dîmbovița anunța preconizată reuniune de la Gălănești-Suceava, la care urmau să participe 11 specialiști ucraineni și 12-14 specialiști români. Cu această ocazie era solicitată includerea în bugetul Academiei Române, pe anul 1996, a unei sume care ar fi permis organizarea acestei reuniuni.

C. *Activitatea Comisiilor mixte în 1996. C. 1. Ședința anuală de la Gălănești-Suceava.* În zilele de 29 mai-3 iunie 1996 la casa de oaspeți a Academiei Române din localitatea Gălănești, județul Suceava, a avut loc în organizarea Academiei Române a treia Ședință anuală a Comisiilor mixte. Reuniunea a cuprins o parte științifică consacrată temelor *Lumea antică și barbarii și Relații etno-culturale româno-ucrainene de-a lungul istoriei*, discuții privind proiectele de colaborare pe 1996 și o excursie în împrejurimi.

Din partea română au prezentat comunicări 11 specialiști (șase din Iași, patru din București și unu din Suceava): M. Petrescu-Dîmbovița, *Quelques considérations concernant le complexe Noua-Sabatinovka-Coslogeni*; Al. Suceveanu, *Le premier et le plus grand roi de la Thrace (IGB, I², 13, 1, 22-23)*; S. Sanie, *La céramique avec des inscriptions et les tuiles estampillées découvertes à Barboși-Galați*; V. Cojocaru, *Aspects démographiques dans les villes ouest-pontiques de la province Moesia Inferior: nomina et officia*; C. Rezachievici, *L'Empire Roman d'Est et l'apparition des Slaves au Bas Danube sous la lumière des sources byzantines*; D.Gh. Teodor, *Fibules byzantines des Ve-VIIe siècles dans l'espace carpatodanubiano-pontique*; Șt. Olteanu, *Réalités démographiques sur le territoire de la Moldavie du nord aux VIIIe-XIe siècles*;

Ioan Lobiuc, *Ethnonymes roumains pour les Slaves de l'Est*; M.Șt. Ceaușu, *Evolution ethno-démographiques dans la Bukovine (fin du XVIIIe - début du XIXe siècle)*; V. Adăscăliței, *A Possible Relationship Between The Romanian «Strigătură» and the Ukrainian «Čestushka»*.

Din partea ucraineană au prezentat comunicări opt specialiști de la Kiev, unul de la Cernăuți și unul de la Černigov: A.G. Kolesnikov (astăzi A.G. Korvin-Piotrovskij), *Aspecte ale cercetării microcronologiei așezărilor din comunitatea istorică Cucuteni-Tripolie în contextul calculelor demografice*; V.Ju. Murzin, *Marile horodiști din silvostepa nord-pontică în perioada scitică*; S.D. Kryžickij, *Tradiții vechi grecești în arhitectura așezărilor și cetăților populației barbare nord-pontice în perioada antică*; V.V. Krapivina, *Olbia și «goșii» în sec. III-IV e. n.*; L.P. Michajlina, O. P. Motsja, *Procesele etnice în regiunea carpatodunăreană în mileniul I e. n.*; V.P. Kovalenko, *Severienii la Dunăre și la Desna*; A.V. Orlov, *Românii din Ucraina: statut, etnicitate, viață național-culturală*; M.G. Selivačev, *Despre comunitatea teritorială și specificul etnic al ornamenticii populare din zona de interferență româno-slavă de răsărit (Basarabia din stânga Nistrului, Bucovina)*.

În timpul convorbirilor care au avut loc între cele două delegații a fost subliniată utilitatea colaborării nu numai pentru domeniile istoriei, arheologiei, etnografiei și folclorului, ci și pentru o mai bună cunoaștere nemijlocită a celor două țări și popoare. De asemenea, a reieșit clar în urma analizei activității desfășurate în 1995, și ca rezultat al discuțiilor purtate, că reuniunile anuale ale Comisiilor mixte constituie momente de coordonare a colaborării, care se desfășoară neîntrerupt pe parcursul întregului an.

Pentru concretizarea colaborărilor în cursul anului 1996 au fost făcute următoarele propuneri din partea ucraineană: 1) Participarea a doi cercetători români, preocupați de cultura Noua-Sabatinovka, la săpăturile arheologice, care se vor desfășura în regiunea Nikolaev (Ucraina); 2) Participarea la săpăturile arheologice de la Olbia a unui cercetător român și vizitarea aceluiași șantier, timp de o săptămână, de către o delegație română compusă din patru arheologi, care efectuează investigații arheologice la Histria și Argamum; 3) Participarea unui arheolog medievist român la săpăturile arheologice din orașelul Baturin din regiunea Černigov. Propunerile delegației ucrainene au fost acceptate de către partea română, care la rândul ei a propus: 1) Vizitarea șantiereleor Argamum și Histria de către o delegație compusă din patru specialiști din Ucraina; 2) Publicarea comunicărilor susținute în cadrul reuniunilor anuale într-un Buletin al Comisiilor mixte sau în publicații de specialitate care apar în cele două țări. O propunere de perspectivă, survenită din partea ucraineană și susținută de către partea română, viza înființarea a două subcomisii mixte: una de istorie și de arheologie și alta de etnografie și folclor, ceea ce ar fi stimulat creșterea profesionalismului și a eficacității colaborării noastre.

² Vezi F. Monah, *Colocviul internațional The Tells - Chronological Axes of Prehistory, Bacău-Poduri-Tescani, 7 - 10 sept. 1995*, în *MemAntiq* 21, 1997, p. 449-451.

Cele două delegații, de comun acord, au stabilit ca viitoarea conferință a Comisiilor mixte să aibă loc în Ucraina în 1997 în orașul Baturin, regiunea Černigov, tema principală a simpozionului, propusă de către partea ucraineană și acceptată de către partea română fiind: «Problema începuturilor și evoluției urbanismului în spațiul ucraineano-român».

C. 2. *Schimb de experiență între arheologi.* La invitația părții ucrainene V. Cojocarul a luat parte între 10–29 iulie 1996 la săpăturile arheologice de la Olbia. Același șanter arheologic a fost vizitat în perioada 20–29 iulie de o delegație română alcătuită din patru specialiști, membri în colectivele de cercetare de la Histria și Argamum: Al. Avram și Em. Teleagă din București și F. Topoleanu și V. Lungu din Tulcea. La invitația părții române, patru colegi ucraineni din componența colectivului arheologic de la Olbia – N.A. Lejpunskaia, T.L. Samojlova, A.V. Bujskich și V.A. Papanova – au vizitat șantierele arheologice de la Histria și Argamum în perioada 1–8 august 1996. Aceste schimburi de specialiști au avut loc pe baza înțelegerilor dintre șantierele arheologice menționate, care au asigurat cazarea și întreținerea, participării asumându-și cheltuielile de transport. Alți doi cercetători români (N. Bolohan din Iași și L. Dascălu din Botoșani) fuseseră invitați de către Institutul de Arheologie al ANȘ a Ucrainei de a participa la cercetările arheologice în legătură cu cultura Sabatinovka ale expediției de la Nikolaev, dar invitațiile primite n-au fost onorate de către cercetătorii români.

C. 3. *Demersuri premergătoare și începutul cercetărilor ucraineano-române de la Tyras.* Ideea unor cercetări arheologice comune ucraineano-române la Tyras-Cetatea Albă era firesc să apară, mai devreme sau mai târziu, ținând cont de interesul celor două istoriografii față de acest monument arheologic și în virtutea unei tradiții, în care se înscriau eforturile depuse de școala română și de cea ucraineană de arheologie și de istorie antică și medievală la studierea orașelor respective. Pentru a putea fi enunțată, era nevoie ca schimbul de idei și de informații între istoricii și arheologii români și ucraineni să depășească contextul unei atmosfere impregnate de neîncredere reciprocă. Un asemenea schimb a devenit posibil odată cu schimbările survenite în România în 1989 și după destrămarea Uniunii Sovietice și proclamarea independenței Ucrainei. Odată formulată, ideea trebuia să îmbrace forma unui acord pe linia unei colaborări româno-ucrainene permanente și de durată și la un asemenea acord s-a putut ajunge numai după constituirea Comisiilor mixte româno-ucraineană și ucraineano-română de istorie, arheologie, etnografie și folclor. Iar pentru a putea pune în practică clauzele stipulate de un acord de colaborare încheiat se impuneau găsite mijloacele financiare necesare unor cercetări arheologice de durată.

Ideea unor săpături comune la Tyras a fost discutată inițial, ajungându-se la o înțelegere verbală, între A.A. Rosochackij, cercetător științific la Filiala-Odesa a

Institutului de Arheologie al ANȘ a Ucrainei și V. Cojocarul, cercetător științific la Institutul de Arheologie din Iași al Academiei Române. Aceste discuții au fost purtate în iulie 1995 la Olbia și în luna octombrie a aceluiași an la Kiev și au fost încurajate de către unii colegi de la Institutul de Arheologie din Kiev – în primul rând de către prof. dr. S.D. Kryžickij, membru corespondent al ANȘ a Ucrainei, director adjunct (astăzi director) al Institutului respectiv și președinte al Comisiei mixte ucraineano-române, de către dr. A.G. Kolesnikov (astăzi A.G. Korvin-Piotrovskij), secretar științific al Institutului de Arheologie din Kiev și secretar al Comisiei mixte ucraineano-române și de către dr. V.V. Krapivina, șefa săpăturilor arheologice de la Olbia. Foarte importante au fost înțelegerea și sprijinul pe care ni le-a acordat dr. T.L. Samojlova, directoarea Filialei-Odesa a Institutului de Arheologie al ANȘ a Ucrainei.

Cele mai multe detalii ale viitoarei colaborări au fost perfectate în contextul unei corespondențe personale purtate între V. Cojocarul și A.A. Rosochackij. În acest sens merită să fie remarcată o scrisoare a cercetătorului de la Odesa de la sfârșitul anului 1995, în care era propusă începerea cercetărilor de la Tyras în mai-iunie ori august-octombrie 1996. Era prevăzută posibilitatea de a cerceta și alte monumente, din *chōra* Tyras-ului – în primul rând cetățuia getică de lângă satul Pivdenoe. Singura condiție pusă de partea ucraineană era încheierea unui acord de colaborare pe termen lung, pe trei – cinci ani, pentru a putea obține rezultate cât mai concludente. Referitor la drepturile de autor și la publicarea materialelor săpăturii, colegii de la Odesa erau într-o scrisoare anterioară. Avându-se în vedere caracterul personal al corespondenței purtate până atunci, A.A. Rosochackij și T.L. Samojlova considerau că este necesar să ne întâlnim pentru a încheia o înțelegere oficială la nivel de institute, conform căreia fiecare parte să se pronunțe deja ca parte oficială și ca parteneri cu drepturi egale.

O asemenea întâlnire a avut loc la Odesa în perioada 12-14 martie 1996 cu ocazia celei de-a treia Conferințe internaționale dedicate memoriei profesorului P.O. Karyškovskij. Nu s-a putut însă ajunge la un acord scris, căci și de data aceasta V. Cojocarul, reprezentând partea română, a putut să discute mai mult în nume personal.

Propunerile verbale și scrise, formulate de partea ucraineană, au fost aduse mai întâi la cunoștința directorului și a unor cercetători de la Institutul de Arheologie din Iași al Academiei Române. Implicarea Institutului respectiv la cercetările comune de la Tyras-Cetatea Albă ar fi însemnat reluarea unei tradiții inaugurate prin săpăturile efectuate în orașul de la Limanul Nistrului de către profesorul ieșean Paul Nicorescu în ani 20-30 ai secolului XX și ar fi dus, totodată, la sporirea prestigiului național și internațional al Institutului. A fost solicitat un sprijin financiar, mai mult sau mai puțin simbolic, din partea Filialei-Iași a

Academiei Române, care ar fi permis încheierea unui acord de colaborare cu partea ucraineană, dar acesta nu a putut fi obținut.

Săpăturile arheologice ucraineano-române de la Tyras-Cetatea Albă au putut deveni, totuși, realitate datorită înțelegerii și spiritului de inițiativă demonstrate de prof. dr. P. Roman, directorul Institutului Român de Tracologie din București, care a înțeles importanța cercetărilor preconizate pentru istoriografia română, dar și pentru sporirea prestigiului național și internațional al Institutului Român de Tracologie, și care a răspuns favorabil propunerilor de colaborare pe care i le adresau din partea ucraineană printr-o scrisoare din 15 martie 1996 A.A. Rosochackij, în calitate de șef al expediției de la Tyras-Cetatea Albă, și T.L. Samojlova, în calitate de directoare a Filialei-Odesa a Institutului de Arheologie al ANȘ a Ucrainei.

În urma convorbirilor pe care P. Roman le-a purtat cu colegii ucrainieni în luna mai 1996, cu ocazia lucrărilor Congresului VII Internațional de Tracologie de la Constanța, Mangalia și Tulcea, s-a ajuns la un acord de colaborare între Institutul de Arheologie al ANȘ a Ucrainei și Institutul Român de Tracologie, care prevedea următoarele: 1) Părțile contribuie financiar și științific la cercetarea arheologică a Tyras-ului și a Cetății Albe și la pregătirea documentației științifice; 2) Tipărirea comună a materialelor în publicații științifice din Ucraina și România; 3) Contribuția celor doi parteneri la desfășurarea simpozioanelor și conferințelor internaționale; 4) Popularizarea rezultatelor științifice prin intermediul mijloacelor de informare în masă din Ucraina și România; 5) Schimburi de specialiști pentru studii în biblioteci, arhive și utilizarea colecțiilor; 6) Posibilitatea lărgirii planului de colaborare prin cercetarea arheologică și a altor monumente din nord-vestul Mării Negre, problemele de finanțare și publicare a materialelor obținute în acest caz urmând a fi reglementate prin înțelegeri anexe; 7) Planurile de lucru anuale (tematică, participanții) să se stabilească de comun acord și după semnarea lor de către conducerea celor două instituții să devină anexe la prezentul Acord. Părțile au convenit, că obținerea unor rezultate importante la cercetarea Tyras-ului și a Cetății Albe este posibilă doar pe baza unei colaborări de lungă durată (minimum cinci ani de la 1 iulie 1996) între instituțiile menționate mai sus. Din partea ucraineană semna prof. dr. P.P. Toločko, vice-președinte al ANȘ a Ucrainei, directorul Institutului de Arheologie al ANȘ a Ucrainei. Din partea română semna prof. dr. P. Roman, directorul Institutului Român de Tracologie.

Prima campanie de săpături arheologice ucraineano-române de la Tyras s-a desfășurat în perioada 7 august-28 septembrie 1996, din partea română participând Victor Cojocaru de la Iași și Ioan Carol Oprîș de la București. Șantierul arheologic de la Tyras și Olbia au fost vizitate în perioada 21-24 august de către o delegație a Institutului Român de Tracologie în frunte cu directorul

acestuia P. Roman, care a avut ocazia să continue convorbirile privind colaborarea ucraineano-română din domeniul arheologiei cu omologii săi ucraineni S.D. Kryžickij și T.L. Samojlova. În urma acestor discuții s-a ajuns la o înțelegere verbală ca din 1997 să înceapă și cercetarea arheologică a Cetății Albe, cu participarea unui specialist român.

C. 4. *Deplasări pentru documentare.* În perioada 1-15 decembrie 1996, la invitația Institutului de Arheologie din Kiev, V. Cojocaru a efectuat o deplasare la Odessa, pentru a lucra o parte a materialului provenit în urma săpăturilor arheologice de la Tyras în 1996 și materialul epigrafic aflat în depozitul Muzeului de Arheologie din Odessa. Cazarea și diurna au fost asigurate de partea ucraineană, cercetătorul român asumându-și cheltuielile de transport.

D. *Activitatea Comisiilor în 1997.* D. 1. *Întâlnirea de la Konotop, Baturin și Černigov.* În perioada 9-13 iunie 1997 a avut loc la Konotop, Baturin și Černigov (Ucraina) cea de-a IV-a ședință anuală a Comisiilor mixte avînd ca temă «Problemele urbanizării și contactele etno-culturale în Europa de Sud-Est de-a lungul istoriei». Din partea română au răspuns la invitațiile primite doar cinci specialiști din Iași, care au prezentat următoarele comunicări: M. Petrescu-Dîmbovița, *Certains problèmes concernant le complexe Noua-Sabatinoŭka-Coslogenî*; V. Cojocaru, *Teritoriile și populațiile nord-pontice în viziunea autorilor antici*; D.Gh. Teodor, *Elemente răsăritene nomade din secolele VI-VIII p.Chr. în regiunile de la est de Carpați*; V. Spinei, *La genèse des villes médiévales en Moldavie*; V. Adăscăliței, *Un instrument muzical burdonant arhaic: Buhaiul la români și la alte popoare.* Din partea ucraineană au prezentat comunicări referitoare la tematica în discuție A.G. Kolesnikov (astăzi A.G. Korvin-Piotrovskij), S.D. Kryžickij, O.P. Motsja, V.Ju. Murzin, D.N. Kozak, M.P. Selivačev de la Kiev; V.P. Kovalenko, L.E. Čekurda, G.A. Eršov de la Černigov; S.V. Pivovarov, B.M. Bodnarjuk, I. P. Voznij de la Cernăuți.

Membrii celor două delegații au vizitat mai multe obiective de interes istoric, arheologic, etnografic, între care Muzeul de istorie și arheologie și Rezervația Națională de Istorie «Get'mans'ka stolica» din Baturin, săpăturile arheologice efectuate în ultimii ani în fosta capitală a hatmanului Mazepa și orașul Černigov – vechi centru de cnezat cu numeroase vestigii de perioadă medievală.

La întâlnirea cu administrația locală a orașelului Baturin a fost subliniată importanța deosebită a colaborării ucraineano-române și româno-ucraineană nu numai pentru știință, ci și pentru domeniile cultural, politic și economic, datorită schimbării de mentalitate a ucrainenilor față de România și români, survenită în bună măsură în urma activității Comisiilor mixte de istorie, arheologie, etnografie și folclor.

Cu prilejul discuțiilor între cele două delegații s-a convenit, conform statutului Comisiilor, ca următoarea ședință anuală, a V-a, să aibă loc în România, urmând ca din partea ucraineană să participe zece specialiști. Printre cele mai importante propuneri discutate amintesc: 1) Pregătirea unei culegeri tematice legată de problemele urbanizării pe teritoriul Ucrainei și României (circa 10 coli de tipar), partea ucraineană asigurând publicarea; 2) Propunerea pentru viitoarea ședință anuală a Comisiilor mixte a unei teme principale: «Așezările rurale din România și Ucraina de-a lungul istoriei (geneză, structură social-economică, relații cu orașul etc.)» și a unei teme secundare: «Moștenirea Bizanțului și mentalitatea postbizantină»; 3) Necesitatea asigurării unei baze tehnice minime a Comisiei mixte româno-ucraineană, după exemplul Comisiei mixte ucraineano-română, care a fost înzestrată de către ANȘ a Ucrainei pentru activitatea de colaborare cu partea română cu telefon, fax, xerox și computer cu imprimantă. Cu această ocazie s-a subliniat că președintele (M. Petrescu-Dîmbovița) și vicepreședintele (D.Gh. Teodor) Comisiei române ar trebui să se implice mai mult, prin intervenții la Academia Română, în rezolvarea acestei probleme.

D. 2. *Discuții și demersuri privind instalarea unui bust al hatmanului Mazepa la Galați.* Cu prilejul participării delegației române la cea de a IV-a Ședință anuală a Comisiilor mixte, colegii ucraineni și-au exprimat dorința să se ridice la Galați (România), de către sculptorul G.A. Eršov de la Černigov, o statuie hatmanului Mazepa, care ar fi fost îngropat la biserica Precista din această localitate, oasele fiindu-i apoi, după deshumare, aruncate de către inamicii acestuia într-un loc neprecizat. Într-un referat din 27 iunie 1997 adresat de către conducerea Comisiei mixte româno-ucrainene președintelui Secției de științe istorice și arheologie a Academiei Române era solicitată o intervenție la Ministerul Culturii sau eventual la Președinție, precum și la Primăria Municipiului Galați, pentru a cunoaște opinia celor în drept în legătură cu această problemă și posibilitățile de realizare.

În contextul aceleiași adrese era subliniat faptul, că avându-se în vedere bunele relații de colaborare între cele două Comisii mixte ale Academiei Române și ANȘ a Ucrainei, precum și între popoarele română și ucraineană, în urma încheierii Tratatului de prietenie dintre România și Ucraina, prezența unei astfel de statui la Galați a hatmanului Mazepa, luptător pentru independența Ucrainei, ar fi contribuit la o mai bună strângere a relațiilor de prietenie dintre popoarele română și ucraineană. Amplasarea acestui bust la Galați era justificată și de denumirea Mazepa a unei străzi (până după 1960) și a unui cartier din această localitate.

Printr-o scrisoare din 15 iulie 1997 adresată lui M. Petrescu-Dîmbovița de către V. Erșova, directoarea întreprinderii private «Fart» din Černigov (Ucraina), partea română era rugată să confirme în scris disponibilitatea de a primi bustul în bronz al hatmanului

Mazepa – «un cadou făcut poporului român de către poporul ucrainean» – pentru a fi instalat pe locul mormântului acestuia. Sculptorul ucrainean G.A. Eršov era dispus să se deplaseze la Galați pentru a discuta la fața locului proiectul comun de amplasare a statuii. Intențiile părții ucrainene au fost transmise directorului Muzeului de Istorie și Arheologie din Galați, căruia i se mai comunica, că Secția de științe istorice și arheologie a Academiei Române a intervenit la Primăria din Galați prin adresa nr. 200 din 02. 07. 1997, solicitându-i opinia.

Demersurile inițiate de către Comisia mixtă româno-ucraineană au fost comunicate colegilor de la Černigov printr-o scrisoare din 14 august 1997. Prin răspunsul din 10 octombrie 1997 partea ucraineană repeta colegilor români rugămintea de a fi analizată posibilitatea instalării monumentului și sublinia încă odată faptul că bustul în bronz și postamentul pentru acesta, confecționate în Ucraina, vor fi transmise în dar poporului român cu ocazia proximei aniversări a morții hatmanului Ivan Mazepa.

În pofida eforturilor depuse de către Comisia mixtă româno-ucraineană și a interesului susținut manifestat de către colegii de la Černigov, problema instalării bustului hatmanului Mazepa la Galați n-a putut depăși până la sfârșitul anului 1997 faza discuțiilor. În partea a treia a prezentului raport vom putea vedea și rezultatul la care au dus respectivele discuții.

D. 3. *Colocviul internațional de la Mangalia și Brăila.* În a doua jumătate a lunii mai 1997 a avut loc la Mangalia și Brăila (România), în organizarea Institutului Român de Tracologie, a Muzeului de Arheologie din Mangalia și a Muzeului Brăilei, un colocviu internațional cu tema «Romanian-Ukrainian-Moldavian Archaeological Researches at the Low Danube», la care au participat peste 40 de specialiști din România, Ucraina, Germania și Republica Moldova. Au fost prezentate comunicări privind rezultatele ultimilor cercetări în domeniile istoriei și arheologiei greco-romane, romano-bizantine și medievale, o atenție deosebită fiind acordată săpăturilor arheologice ucraineano-române efectuate la Tyras (Ucraina) în 1996. Cu această ocazie a fost discutat programul de cercetare științifică a Tyras-ului și Cetății Albe pe 1997. De asemenea, s-a stabilit oportunitatea unor cercetări arheologice româno-ucraineano-moldovenești la Satu Nou (Ucraina), cu finanțarea lucrărilor de către Institutul Român de Tracologie.

D. 4. *Vizitarea șantierelor arheologice și săpături comune.* Între 15–20 iulie 1997 V. Cojocaru a vizitat șantierul arheologic de la Olbia, iar între 22–31 iulie i-a însoțit pe A.A. Rosochackij de la Odessa și V.M. Otreško de la Kiev în deplasarea pe care aceștia au efectuat-o la Histria. Cercetătorul ieșean a însoțit, de asemenea, și delegația română compusă din Al. Suceveanu, director adjunct al Institutului de Arheologie «Vasile Pârvan» din București și șef al șantierului arheologic de la Histria, G. Simion, director al Institutului de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea și V. Baumann, director adjunct al

aceleiași instituții, care a efectuat o vizită la Olbia, Berezani și Tyras în perioada 12–18 august 1997. Între 17–18 august Tyras-ul și Cetatea Albă au fost vizitate de către P. Roman împreună cu o delegație din partea Ministerului Culturii din România. Specialiștii români amintiți mai sus au purtat discuții privind colaborarea româno-ucraineană în domeniul istoriei și arheologiei greco-romane cu colegii ucraineni ca S.D. Kryžickij, N.A. Lejpunskaja, V.V. Krapivina, T.L. Samojlova ș.a.

La săpăturile arheologice comune de la Tyras și Cetatea Albă, desfășurate în perioada 6 august – 15 septembrie 1997, au participat din partea română V. Cojocar din Iași, I.C. Opriș din București, V. Bârcă din Cluj și I. Cădea din Brăila. La cercetările ucraineano-româno-moldovenesti de la Satu Nou a participat din partea română V. Sârbu de la Brăila.

D. 5. *Implicarea Muzeului Brăilei în activitatea de colaborare româno-ucraineană.* În urma convorbirilor purtate încă în 1996 s-a stabilit oportunitatea începerii cercetării arheologice a Cetății Albe, cu participarea unui medievist român. La recomandarea mai multor specialiști din țară, P. Roman, directorul Institutului Român de Tracologie, l-a invitat pentru colaborare pe I. Cădea, directorul Muzeului Brăilei, cunoscut specialist în domeniul istoriei și arheologiei medievale. Acesta și-a dat consimțământul, propunând și încheierea unui acord de colaborare între Institutul de Arheologie al ANȘ a Ucrainei și Muzeul Brăilei (România), conform căruia consolidarea eforturilor științifice depuse de specialiștii din Ucraina și România pentru studierea problemelor de istorie antică și medievală comune celor două popoare era considerată nu numai ca un progres în studierea trecutului istoric, ci și drept un stimul în dezvoltarea bunelor relații de vecinătate între popoarele Ucrainei și României. Întreaga colaborare cuprinsă în punctele acordului urma să se desfășoare din partea română sub egida Institutului Român de Tracologie din București.

E. *Unele concluzii privind activitatea Comisiilor mixte desfășurată între 1995 și 1997.*

1. Activitatea de colaborare deosebit de fructuoasă dintre specialiștii români și ucraineni desfășurată în perioada 1995–1997 a confirmat pe deplin justetea înființării Comisiilor mixte româno-ucraineană și ucraineano-română de istorie, arheologie, etnografie și folclor.

2. Colaborarea dintre colegii români și ucraineni a devenit permanentă, iar programul de activitate pe fiecare an a fost discutat cu ocazia ședințelor anuale ale Comisiilor mixte și a fost coordonat de către conducerea Comisiilor mixte. Din partea română au participat la colaborare instituții de profil importante ca: Institutul de Arheologie din Iași, Institutul de Arheologie «Vasile Pârvan» din București, Institutul Român de Tracologie din București, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea, Muzeul de Arheologie «Callatis» din Mangalia, Muzeul Brăilei. Din partea ucraineană colaborarea s-a desfășurat prin Institutul de Arheologie din Kiev al ANȘ a Ucrainei, cu participarea Filialei-Odesa a Institutului respectiv, a Muzeului de Arheologie din Odesa, a Universității de Stat «Jurij Fed'kovič» și a Centrului de

Cercetări Bucovinene din Cernăuți, a Rezervației Naționale de Istorie «Get'mans'ka stolicija» din Baturin și a Direcției Monumentelor Istorice de pe lângă administrația de stat a regiunii Odessa.

3. Temele propuse pentru ședințele anuale ale Comisiilor mixte au permis discutarea cu folos a unor probleme de interes major pentru istoriografia română și ucraineană în domeniile amintite, devenind tot mai evidentă necesitatea publicării comunicărilor prezentate într-un Buletin al Comisiilor mixte.

4. Cele mai importante rezultate ale colaborării pe linia Comisiilor mixte au fost obținute în domeniul arheologiei. În acest sens merită menționate în primul rând importante cercetări arheologice ucraineano-române de la Tyras-Cetatea Albă, care au putut deveni realitate datorită sprijinului financiar oferit de către Institutul Român de Tracologie din București (director Petre Roman) și de Direcția Monumentelor Istorice de pe lângă administrația de stat a regiunii Odessa (director V.F. Palienco). Pentru a putea obține rezultate pe măsură și în celelalte domenii, a fost propusă înființarea a două subcomisii în cadrul Comisiilor mixte: una de istorie și arheologie și alta de etnografie și folclor. Pentru materializarea acestei idei se impunea atragerea la colaborare a unui număr mai mare de specialiști în domeniul etnografiei și folcloristicii, ceea ce nu s-a putut realiza în primul rând din cauza mijloacelor financiare insuficiente oferite de cele două Academii.

5. Din cauza situației economice precare din cele două țări și a sumelor mai degrabă simbolice, pe care Academia Română și ANȘ a Ucrainei le-au putut pune la dispoziția Comisiilor mixte, ideea unei colaborări interacademice centralizate nu s-a dovedit a fi îndeajuns de eficace și soluția salvatoare pentru continuarea și extinderea colaborării a putut fi găsită prin atragerea la activitatea de colaborare a Comisiilor mixte a unor instituții neacademice, care erau interesate de colaborare și dispuneau de mijloacele financiare necesare.

6. Activitatea de colaborare desfășurată în perioada 1995–1997 pe linia Comisiilor mixte s-a dovedit a fi benefică nu numai pentru cercetarea științifică, ci și pentru domeniile cultural, politic și economic, ducând la o mai bună cunoaștere a celor două țări și a celor două popoare.

BERICHT ÜBER DIE AKTIVITÄT
DER RUMÄNISCH-UKRAINISCHEN UND
UKRAINISCHE-UKRAINISCHEN GEMEINSAMEN
KOMMISSIONEN FÜR GESCHICHTE, ARCHÄOLOGIE,
ETHNOGRAPHIE UND FOLKLORE. II. TEIL: DIE
ERSTEN SCHRITTE DER ZUSAMMENARBEIT
UND DIE AKTIVITÄT DER KOMMISSIONEN
IN JAHREN 1995–1997

ZUSAMMENFASSUNG

Im II. Teil dieses Berichtes hatte ich mir vorgenommen, die ersten Schritte der Zusammenarbeit und die Aktivität der Kommissionen in Jahren 1995–1997 vorzustellen. Darunter verstand ich: 1) Die ersten Schritte der

Zusammenarbeit; 2) Die Aktivität der Kommissionen im Jahre 1995 (die Vorbereitungsarbeit bei der Jahressitzung der Kommissionen in Czernowitz, die Jahressitzung der gemeinsamen Kommissionen in Czernowitz, Teilnahme an den Ausgrabungen, Tagungen, Dienstreisen, die dritte Jahressitzung der gemeinsamen Kommissionen); 3) Die Aktivität der gemeinsamen Kommissionen im Jahre 1996 (die Jahressitzung in Gălănești-Suceava, der archäologische Erfahrungsaustausch, die vorangehenden Schritte und der Beginn der ukrainisch-rumänischen Bodenforschungen in Tyras, die Dokumentationsreise); 4) Die Aktivität der Kommissionen im Jahre 1997 (das Treffen in Konotop, Baturin und Černigov, die Gespräche und das Vorgehen bezüglich der Errichtung einer Statue dem Hetman Mazepa in Galați, das internationale Kolloquium in Mangalia und Brăila, die Besichtigung der Ausgrabungen und gemeinsame Bodenforschungen, die Teilnahme des Museums der Stadt Brăila an der rumänisch-ukrainischen Zusammenarbeit).

Unter einigen Schlußfolgerungen über die Aktivität der gemeinsamen Kommissionen in den Jahren 1995-1997 bemerke ich: 1) Die in der Zeitspanne 1995-1997 rege durchgeführte Aktivität zwischen den rumänischen und ukrainischen Wissenschaftler zeugt die Richtigkeit der Gründung der gemeinsamen rumänisch-ukrainischen und ukrainisch-rumänischen Kommissionen für Geschichte, Archäologie, Ethnographie und Folklore; 2) Die Zusammenarbeit zwischen den rumänischen und ukrainischen Kollegen gestaltete sich zu einer ununterbrochenen Tätigkeit, deren Programm in den jährlichen Sitzungen der gemeinsamen Kommissionen bestimmt und von der Führung dieser koordiniert wird. Seitens der rumänischen Delegation kamen an der Zusammenarbeit wichtige Institutionen wie das Archäologische Institut aus Iași, dasselbe aus Bukarest, das Rumänische Institut für Thrakologie aus Bukarest, das Institut für Öko-Museale Forschungen aus Tulcea, das Archäologische Museum «Callatis» aus Mangalia und das Museum aus Brăila. Die ukrainische Delegation war in dieser Zusammenarbeit durch das Archäologische Institut aus Kiew der Nationalen Akademie der Wissenschaften der Ukraine, der Staatsuniversität «Jurj Fed'kovič» aus Czernowitz, dort Zweigstelle Odessa des Archäologischen Instituts und des Forschungszentrums

der Bukowina aus Czerniwitz, der Nationalen Geschichtsreservation «Get'mans'ka stolicja» Baturin, der Direktion der Geschichtsdenkmäler neben der Behörde der Region Odessa; 3) Die für die jährlichen Sitzungen der gemeinsamen Kommissionen vorgeschlagenen Themen, führten zu regen Diskussionen, die sehr wichtig für die rumänische und ukrainische Geschichtsforschung in den erwähnten Gebieten waren. Es ist immer klarer geworden, daß die gehaltenen Beiträge in einem Heft der gemeinsamen Kommissionen veröffentlicht werden müssen; 4) Die wichtigsten Ergebnisse der Zusammenarbeit der gemeinsamen Kommissionen wurden im Felde der Archäologie erhalten. Hier sind hauptsächlich die wichtigen ukrainisch-rumänischen Ausgrabungen in Tyras-Cetatea Albă zu nennen. Die archäologischen Forschungen kamen durch die finanzielle Hilfe des Rumänischen Instituts für Thrakologie aus Bukarest (Direktor Petre Roman) und jener der Direktion der Geschichtsdenkmäler neben der Behörde der Region Odessa (Direktor V. F. Palienko) zustande. Um genante gute Ergebnisse auch auf anderen Gebieten zu erzielen, wurde die Gründung zweier Nebenkommisionen (eine für Geschichte und Archäologie und die andere für Ethnographie und Folklore) im Rahmen der gemeinsamen Kommissionen bestimmt. Wegen den spärlichen finanziellen Mitteln konnten aber nur wenige Mitarbeiter in die Tätigkeit im Bereich der Ethnographie und Folklore hingezogen werden; 5) Die schwierige wirtschaftliche Lage der beiden Länder und der mehr symbolischen Geldsummen, die von der Rumänischen Akademie und der Nationalen Akademie der Wissenschaften der Ukraine vorgeschlossen wurden, führten leider nicht zu einer regen zentralen interakademischen Zusammenarbeit. Ein Aufschwung der Tätigkeit, eine Weiterarbeit und eine Erweiterung kam durch die Zusammenarbeit der gemeinsamen Kommissionen mit einigen nicht akademischen Institutionen, die die finanziellen Mittel geliefert haben, zustande; 6) Die in den Jahren 1995-1997 durchgeführte Zusammenarbeit der gemeinsamen Kommissionen war nicht nur für die wissenschaftliche Forschung wichtig, sondern auch im Felde der Kultur, Politik und Wirtschaft, und führte dadurch zu einer besseren Kenntnis der beiden Länder und deren zwei Völker.

VICTOR COJOCARU